

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 70 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i integreringsloven (integreringserklæring)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	5.4	Innhold	11
			5.5	Sanksjoner	12
2	Bakgrunnen for lovforslaget	5	6	Departementets vurdering	13
2.1	Innledning	5	6.1	Overordnet	13
2.2	Integrerings- og mangfolds- direktoratets utredning	6	6.2	Målgruppe	14
2.3	Høringen	6	6.3	Signering	15
			6.4	Innhold	15
			6.5	Sanksjoner	16
3	Gjeldende rett	8	7	Økonomiske og administrative konsekvenser	16
3.1	Norsk rett	8			
3.2	Nordisk rett	8			
4	Forslaget i høringsnotatet	9	8	Merknader til lovforslaget	17
5	Høringsinstansenes syn	9	Forslag til lov om endringer i integreringsloven (integreringserklæring)		19
5.1	Overordnede innspill	9			
5.2	Målgruppe	10			
5.3	Signering	11			

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 70 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i integreringsloven (integreringserklæring)

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet 27. mars 2026,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i integreringsloven § 16 som gir deltakere i introduksjonsprogrammet plikt til å signere en integreringserklæring.

Formålet med å innføre en integreringserklæring er å tydeliggjøre hva norske myndigheter forventer av deltakere i introduksjonsprogrammet, og hvilke forpliktelser deltakerne har til å ta del i arbeids- og samfunnslivet og bli selvforsørget. Formålet er også å tydeliggjøre at alle, uavhengig av kjønn, har like rettigheter til utdanning, arbeid og deltakelse i demokratiske prosesser, og at enhver har rett til å leve i frihet og trygghet og bestemme over eget liv. Integreringserklæringen skal også løfte frem hvilket ansvar som følger med det å være forelder i Norge, og at brudd på norske lover kan medføre straffansvar.

Det foreslås at integreringserklæringen skal erstatte dagens integreringskontrakt.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Innledning

For å oppnå en stabil tilknytning til arbeidslivet, er gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk sam-

funnsliv og formelle kvalifikasjoner avgjørende. Gjennom integreringserklæringen skal nyankomne flyktninger tidlig få informasjon om sentrale krav og plikter, og forplikte seg til å følge disse, samt få informasjon om relevante forventninger og rettigheter. Dette er særlig viktig fordi nyankomne flyktninger og innvandrere kan ha begrenset kjennskap til det norske samfunnet, lovverket og hjelpeapparatet, og mange kommer fra land der likestilling og rettigheter for kvinner og barn står svakt. Dette kan innebære en økt risiko for å bli utsatt for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold og andre former for vold og overgrep.

Å bli utsatt for trusler, tvang og vold kan få alvorlige konsekvenser og gi langvarige fysiske og psykiske skader. Det kan hindre deltakelse i utdanning og arbeidsliv, føre til utenforskap og svekke tilliten både til samfunnet og til andre mennesker. Det er derfor viktig at den enkelte har kunnskap om hvilke rettigheter og plikter som gjelder, herunder retten til å bestemme over eget liv og retten til å leve et liv fritt for vold, tvang og trusler.

Å utrede innføring av en integreringserklæring som nyankomne flyktninger og deres familiedlemmer skal skrive under på, er et tiltak i regjeringens handlingsplan *Sjef i eget liv – styrket innsats mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold 2025–2028*, lansert 26. mai 2025. Innføring av

en integreringserklæring er også en av prioritene i *Regjeringens plan for Norge 2025-2029*. Hensikten med integreringserklæringen er både å sikre nødvendig informasjon og å tydeliggjøre hvilke krav som stilles til den enkelte, samt hvilket ansvar samfunnet pålegger hver og en av oss. Erklæringen skal også bidra til å øke bevisstheten om sentrale plikter og rettigheter i det norske samfunnet.

2.2 Integrerings- og mangfoldsdirektoratets utredning

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har på oppdrag fra departementet utredet innføring av en integreringserklæring for nyankomne flyktninger og deres familiemedlemmer.

IMDi har innhentet informasjon fra danske integreringsmyndigheter om deres erfaringer med bruken av den danske oppholds- og selvforsørgelseserklæringen, samt foretatt litteratursøk for å identifisere kunnskapsgrunnlag og evalueringer knyttet til ordningen. IMDi har gjennom kontakt med danske myndigheter og egne litteratursøk ikke funnet spesifikke evalueringer av, eller forskning på, erfaringene med den danske oppholds- og selvforsørgelseserklæringen.

IMDi vurderer at tydelig informasjon om sentrale rettigheter, plikter og forventninger er viktig, noe som taler for at en erklæring kan være formålstjenlig. Samtidig peker IMDi på at det mangler kunnskap om effekt og implikasjoner av tiltaket.

IMDi har også utarbeidet et forslag til mal for integreringserklæringen. Her tydeliggjøres det hva norske myndigheter forventer av deltakere i introduksjonsprogrammet og hvilke forpliktelser deltakeren har til å ta del i arbeids- og samfunns livet og bli selvforsørget. Det er også tatt inn egne punkter om at alle, uavhengig av kjønn, har like rettigheter og plikter i Norge og om negativ sosial kontroll og æresmotivert vold.

Forslaget til mal er utformet i tråd med føringene for klarspråk, jf. språkloven av 2022. IMDi har også lagt vekt på at malen skal være kort og i et språk som er enkelt å oversette til andre språk. Den enkelte skal underskrive en integreringserklæring i en tidlig fase etter ankomst til Norge, og det vil da med all sannsynlighet være behov for tolk.

2.3 Høringen

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte forslag til endringer i integreringsloven om inte-

greringserklæring på høring 23. oktober 2025. Forslaget ble lagt ut på regjeringen.no. Høringsfristen var 13. januar 2026.

Høringsforslaget ble sendt på høring til følgende instanser:

Departementene

Domstolene (alle landets alminnelige domstoler)

Arbeids- og velferdsforvaltningen

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet

Barneverns- og helsenemnda

Barneombudet

Datatilsynet

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Domstolsadministrasjonen

Folkehelseinstituttet

Forsvarets forskningsinstitutt

Forsvarets høyskole

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging

Kriminalomsorgsdirektoratet

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Nasjonalt kompetansesenter for minoritetshelse

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanning

Norges forskningsråd

Norsk institutt for by- og regionforskning

Norsk institutt for forskning om oppvekst

NTNU Samfunnsforskning

Politidirektoratet

Politiets sikkerhetstjeneste

Politiets utlendingsenhet

Politiets høyskolen

Regjeringsadvokaten

Riksadvokaten

Riksrevisjonen

Sametinget

Statistisk sentralbyrå

Statsadvokatembetene

Statsforvalterne

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsforbundet

Utlendingsdirektoratet

Utlendingsnemnda

Sivilombudet

Fylkeskommunene

Kommunene

Advokatforeningen
 Akademikerne
 Amnesty International Norge
 Antirasistisk senter
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Caritas Norge
 Civita – Den liberale tankesmien
 Den norske dommerforening
 Den norske Helsingforskomite
 Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid
 Flyktninghjelpen
 Forskningsstiftelsen FAFO
 Frivillighet Norge
 Gáldu – kompetansesenter for urfolks rettigheter
 Human Rights Service
 Innvandreneres landsorganisasjon
 InorAdopt
 Institutt for fredsforskning
 Institutt for samfunnsforskning
 Interesseorganisasjonen for Kommunal Voksen-
 opplæring
 Internasjonal helse- og sosialgruppe
 Juridisk rådgivning for kvinner
 Juss-Buss
 Kristent interkulturelt arbeid
 KS – Kommunesektorens interesse- og arbeids-
 giverorganisasjon
 Landsorganisasjonen i Norge
 Likestillingssenteret KUN
 LIM – Likestilling, integrering og mangfold
 Minotenk
 MiRA ressurscenter for innvandrere- og flyktning-
 kvinner
 Multikulturelt initiativ- og ressursnettverk
 Nordlandsforskning
 Norges Juristforbund
 Norges Røde Kors
 Norges Frivilligsentraler
 Norsk Folkehjelp
 Norsk legeforening
 Norsk organisasjon for asylsøkere
 Norske kvinners sanitetsforening
 Næringslivets hovedorganisasjon
 Organisasjonen mot offentlig diskriminering
 Oslosenteret for fred og menneskerettigheter
 Politiets fellesforbund
 Redd Barna
 Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
 Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
 Spekter
 Tankesmien Agenda
 Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og
 høyskoleutdannede
 Utrop

Virke
 Voksenopplæringsforbundet
 Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

I alt kom det inn 57 høringsuttalelser med realitetsmerknader fra høringsinstanser og noen enkeltpersoner.

Følgende instanser avga realitetsmerknad:

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
 Språkrådet
 Statsforvalteren i Vestland
 Statistisk sentralbyrå
 Utlendingsdirektoratet

Akershus fylkeskommune
 Buskerud fylkeskommune v/ Karriere Buskerud
 Innlandet fylkeskommune v/ Flerkulturelt råd
 Nordland fylkeskommune
 Vestfold fylkeskommune
 Østfold Fylkeskommune

Bergen kommune
 Drangedal kommune
 Elverum kommune
 Fauske kommune
 Grimstad kommune
 Heim kommune
 Herøy kommune
 Midt-Telemark kommune v/ Senter for
 kvalifisering og inkludering
 Nore og Uvdal kommune
 Oppdal kommune
 Oslo kommune
 Oslo kommune v/ Utvalget for kjønns- og
 seksualitetsmangfold
 Oslo kommune v/ Utvalget for flerkulturelle mino-
 riteter
 Oslo voksenopplæring, Rosenhoff
 Sarpsborg kommune v/ St. Marie læringssenter
 og NAV Team Flyktning
 Skien kommune
 Sortland kommune
 Sør-Varanger kommune v/Kirkenes flyktning- og
 kompetanseenheter
 Trondheim kommune
 Ullensvang kommune v/ Verksemd for
 inkludering
 Vadsø kommune v/ Senter for læring og
 integrering
 Antirasistisk senter
 Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid

Flerkulturelt utvalg Skien kommune
 HAILI-prosjektet i Oslo kommune
 Insiro – faglig bevegelse for integrering som virker
 Internasjonal helse- og sosialgruppe (IHSG)
 Karama Voice
 Kirkens bymisjon
 Kommunesektorens organisasjon
 Landsorganisasjonen i Norge
 LIN – Likestilling, Inkludering og Nettverk
 Mennesker i Limbo Bergen
 MiRA-Senteret
 Midt-Telemark
 Redd Barna
 The International Organization for Migration
 Utdanningsforbundet

I tillegg hadde seks privatpersoner merknader.

Justis- og beredskapsdepartementet, Domstolsadministrasjonen, Borgarting Lagmannsrett, Høyesterett, Eigersund kommune, Osterøy integrerings- og læringssenter og Hovedorganisasjonen Virke uttalte at de ikke hadde merknader til saken.

3 Gjeldende rett

3.1 Norsk rett

Etter integreringsloven § 8 har innvandrere mellom 18 og 55 år som har fått innvilget oppholdstillatelse som nevnt i § 9 og som er bosatt i en kommune etter avtale med integreringsmyndighetene en rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram. Rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram gjelder i henhold til integreringsloven § 9 for personer med:

- oppholdstillatelse som flyktning etter utlendingsloven § 28
- oppholdstillatelse etter innreisestillatelse som overføringsflyktning etter utlendingsloven § 35 tredje ledd
- fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om beskyttelse
- begrenset oppholdstillatelse som medlem av barnefamilie i påvente av dokumentert identitet etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b
- oppholdstillatelse på grunnlag av kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon etter utlendingsloven § 34
- oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som familiemedlem til personer som nevnt over, forutsatt at referansepersonen har vært

bosatt i en kommune i mindre enn fem år før det søkes om familiegjenforening

- fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b, andre ledd eller tredje ledd (fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag)

Etter integreringsloven § 15 er kommunen forpliktet til å utarbeide en individuell integreringsplan for deltakere i introduksjonsprogrammet. Integreringsplanen skal være et individuelt tilpasset verktøy som gir en strukturert oversikt over deltakerens mål i introduksjonsprogrammet og veien mot integrering i det norske samfunnet. Den skal blant annet angi sluttmaal og norskmål, omfanget av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, samt varighet og innhold i introduksjonsprogrammet. Formålet er å sikre målrettet kvalifisering og aktiv deltakelse, slik at deltakeren oppnår stabil tilknytning til arbeidslivet og blir økonomisk selvstendig.

Samtidig som det utarbeides en integreringsplan skal det inngås en skriftlig integreringskontrakt mellom kommunen og deltakeren i introduksjonsprogrammet, jf. § 16. I integreringskontrakten forplikter kommunen seg til å tilby introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 4 og 6, slik at deltakeren kan oppfylle sitt sluttmaal og sitt norskmål etter §§ 13 og 31. Deltakeren forplikter seg til å følge opp målene og elementene som er fastsatt i integreringsplanen, jf. § 15. Integreringskontrakten har ikke selvstendig rettsvirkning, men fungerer som et praktisk og pedagogisk verktøy for å tydeliggjøre og konkretisere de rettigheter og plikter som allerede følger av loven. Integreringskontrakten gir ikke rettigheter eller plikter i seg selv. Rettsvirkningene, blant annet kommunens plikt til å tilby introduksjonsprogram og deltakerens rett til introduksjonsprogram og introduksjonsstønad, samt plikten til aktiv deltakelse, følger direkte av integreringsloven.

3.2 Nordisk rett

Danmark er det eneste nordiske landet som har en formell integreringserklæring, kalt oppholds- og selvforsørgelseserklæring, som nyankomne må signere for å vise vilje til å forsørge seg selv og respektere samfunnets verdier.

Nyankomne flyktninger og personer som er familiegjenforente, skal inngå en kontrakt med kommunen de bosetter seg i. Kontrakten omfatter mål og innhold i selvforsørgelses- og hjemreiseprogrammet eller introduksjonsprogram-

met. Målet er at den enkelte skal komme i ordinær jobb innen ett år. Kontrakten skal inneholde konkrete mål og tiltak knyttet til arbeid og utdanning, og sikre en helhetlig innsats for integrering.

Samtidig med kontrakten skal den nyankomne også underskrive en såkalt oppholds- og selvforsørgelseserklæring, som er utformet av udlendinge- og integrationsministeren. Erklæringen er et krav for å kunne delta i det danske integreringsprogrammet og for familiegjennforening og permanent oppholdstillatelse i Danmark. Erklæringen er delt i to deler: én som gjelder alle utlendinger som skal signere erklæringen, og én som er spesifikt rettet mot nyankomne.

Erklæringen innebærer at en forplikter seg til å forsørge seg selv og sin familie, respektere danske lover og verdier, og bidra aktivt til samfunnet. Den understreker likestilling, barns rettigheter, respekt for demokratiske prinsipper og avstand fra vold, tvang og diskriminering. Den er tilgjengelig på mange språk for å sikre forståelse og forpliktelse fra alle som omfattes av ordningen.

Å ikke underskrive oppholds- og selvforsørgelseserklæring kan føre til sanksjoner i form av trekk i utbetalinger av ytelsene utlendingen mottar, se integrasjonsloven § 52 første ledd. Videre er det som utgangspunkt en betingelse for å få permanent oppholdstillatelse, eller bli familiegjennforent med en ektefelle eller samboer, at utlendingen har underskrevet erklæringen.

4 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo å innføre en plikt i integreringsloven for deltakere i introduksjonsprogrammet til å signere en integreringserklæring. Forslaget bygget på IMDIs utredning omtalt i punkt 2.2. Integreringserklæringen ble foreslått å erstatte dagens integreringskontrakt, og omfatte samme målgruppe, i hovedsak nyankomne flyktninger og eventuelt deres ektefelle eller samboer.

Det ble foreslått å videreføre hovedelementene i dagens integreringskontrakt i integreringserklæringen. Det ble foreslått at erklæringen skal angi hvilke forventninger og forpliktelser som gjelder for deltakere i introduksjonsprogrammet, herunder deltakelse i arbeids- og samfunnsliv med sikte på integrering og selvforsørgelse. Det ble også foreslått at erklæringen skulle inneholde en bekreftelse på likestilling mellom kjønn, retten til å leve i frihet og trygghet og retten til å bestemme over eget liv. Det ble foreslått at erklæringen skal synliggjøre forventninger til foreldre-

rollen i Norge, samt at brudd på norsk lov kan medføre straff.

Integreringserklæringen ble foreslått utformet som en felles mal og at erklæringen skal signeres i forbindelse med utarbeidelsen av integreringsplan etter integreringsloven § 15. Forslaget innebar at integreringskontrakten etter § 16 oppheves og erstattes av en ensidig erklæring som deltakere i introduksjonsprogrammet har plikt til å signere.

I Danmark er signering av oppholds- og selvforsørgelseserklæring et krav for å kunne delta i det danske integreringsprogrammet og for familiegjennforening og permanent oppholdstillatelse. Å ikke underskrive oppholds- og selvforsørgelseserklæring kan føre til sanksjoner i form av trekk i utbetalinger av ytelsene utlendingen mottar. Departementet ba i høringen om høringsinstansenes innspill på om brudd på punkter i integreringserklæringen eller manglende undertegning av erklæringen, bør få konsekvenser.

5 Høringsinstansenes syn

5.1 Overordnede innspill

I underkant av 60 høringsinstanser leverte realitetsmerknader i høringen. Av disse uttalte om lag 40 seg eksplisitt om hvorvidt de støtter forslaget om å innføre en integreringserklæring. Høringsinstansene er delt i synet på om en slik erklæring bør innføres.

Om lag 25 høringsinstanser støtter forslaget eller formålet med det, men mange gjør det med ulike forbehold. Blant disse er *Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir)*, *Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)*, *Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)*, *Utlendingsdirektoratet (UDI)*, *Språkrådet*, *Akershus fylkeskommune*, *Vestfold fylkeskommune*, *Østfold fylkeskommune*, *Bergen kommune*, *Drangedal kommune*, *Fauske kommune*, *Heim kommune*, *Nore og Uvdal kommune*, *Oslo kommune*, *Sør-Varanger kommune v/Kirkenes flyktning- og kompetanseenhet*, *Trondheim kommune*, *Ullensvang kommune v/ Verksamhet for inkludering*, *Internasjonal helse- og sosialgruppe (IHSG)*, *International Organization for Migration*, *Kirkens Bymisjon*, *KS*, *LO*, *Insiro* og *Karaama-Voice*.

De fleste av høringsinstansene som støtter forslaget, mener at en nasjonal, kortfattet og språklig tydelig erklæring kan være et nyttig pedagogisk og dialogbasert verktøy når den brukes sammen med norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeidsrettede tiltak. Flere understreker behovet

for klarspråk, tilgjengelighet på flere språk og bruk av tolk for å sikre reell forståelse. Det pekes også på at erklæringen bør forankres i standardiserte retningslinjer for å sikre lik praksis på tvers av kommuner. Blant annet uttaler *Drangedal kommune*:

En slik erklæring kan bidra til økt bevissthet, felles forventningsavklaring og styrket grunnlag for selvforsørgelse.

Det er også enkelte instanser som støtter en tydeliggjøring av forventninger, men understreker at erklæringen må inngå i en bredere pedagogisk ramme. *Fauske kommune* formulerer det slik:

Kommunen støtter intensjonen om å tydeliggjøre rettigheter og plikter [...] og fremhever at erklæringen bør brukes som et pedagogisk og verdibasert verktøy.

KS mener det er både rimelig og viktig å stille krav og forventninger til nyankomne flyktninger og deres familier og støtter opp om de verdiene som framkommer i forslaget. I likhet med flere andre høringsinstanser, uttrykker imidlertid KS tvil om erklæringen vil ha vesentlig effekt på integrering i form av overgang til arbeid eller utdanning. KS uttaler:

Vi kan ikke utelukke at en integreringserklæring kan ha en betydning for den enkelte innvandrers ved å tydeliggjøre myndighetenes forventninger. Samtidig er vi i tvil om innføring av en slik erklæring i seg selv vil ha vesentlig effekt på integreringen i form av overgang til arbeid og utdanning i stort. For dette konkrete formålet er det primært andre tiltak som må være på plass.

Om lag 15 høringsinstanser støtter ikke at det innføres en erklæring. Blant disse er *Innlandet fylkeskommune*, *Nordland fylkeskommune*, *Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid*, *Oslo kommune v/ Utvalget for flerkulturelle minoriteter*, *Skien kommune*, *Karriere Buskerud*, *Antirasistisk senter*, *MiRA-senteret*, *LIN – Likestilling*, *Inkludering og Nettverk og Utdanningsforbundet*. De etterlyser et bedre kunnskapsgrunnlag og peker på risiko for at tiltaket kan bli symbolsk eller overlappe med eksisterende ordninger. Flere uttrykker bekymring for at en ensidig signeringsplikt kan svekke dialog, gjensidighet og tillit, og noen fremhever at økt byråkratisering kan gå på bekostning av tid til kvalifiseringsarbeid. Det pekes videre på at erklæ-

ringen må balansere plikter med rettigheter og ansvar hos stat og kommune, og at strukturelle barrierer som diskriminering og mangel på reelle muligheter i arbeidslivet må tas i betraktning.

Skien kommune gir uttrykk for et syn som flere av de mer kritiske instansene deler:

Det framstår som uklart hva siktemålet med integreringserklæringen er utover dagens ordning. [...] Skien kommune vil nok mene at dette er et relativt tynt grunnlag for innføringen av en integreringserklæring.

Flere høringsinstanser påpeker at en erklæring bare bør innføres dersom den utformes på en måte som støtter læring, forståelse og veiledning. Det fremheves at deltakere ikke bør signere før de har fått relevant opplæring, og at erklæringen må fungere som et pedagogisk verktøy fremfor et kontrolltiltak. Behovet for tid til læring, individtilpasning, traumesensitiv tilnærming, veiledningsmateriell og kompetanseheving i førstelinjen trekkes frem.

Noen høringsinstanser foreslår at temaene heller bør inngå i opplæringen i samfunnskap eller i integreringsplanen, fremfor å etablere en egen erklæring. Andre mener at en eventuell erklæring bør knyttes til utlendingsforvaltningen, for eksempel vedtak om oppholdstillatelse, eller gis en tydeligere rettslig forankring. Enkelte advarer mot at kommunens forpliktelser i integreringskontrakten kan svekkes dersom ordningen endres.

På tvers av standpunktene er det bred enighet om behovet for tydelig veiledning og evaluering dersom tiltaket innføres. Dette inkluderer systemer for å følge utviklingen i praksis og effekter på deltakelse i arbeid og utdanning. Det foreslås også at det legges til rette for datainnsamling, blant annet om hvem som signerer, slik at effekter kan vurderes over tid. Samlet sett peker høringen på bred støtte til målene og verdiene som løftes frem, men på et delt syn på virkemiddelet. Flere understreker at dersom en erklæring innføres, må den bidra til å styrke informasjon, rettigheter, forståelse og motivasjon, og ikke fremstå som et ensidig kontrolltiltak.

5.2 Målgruppe

Enkelte høringsinstanser, blant andre *Østfold fylkeskommune*, *Grimstad kommune*, *Oppdal kommune*, *Sarpsborg kommune v/ St. Marie lærings-senter* og *NAV Team Flyktning* og *Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid*, hadde synspunkter

på målgruppen for erklæringen. Samtlige er kritiske til den foreslåtte avgrensningen. Instansene etterlyser likebehandling og mener at en eventuell erklæring bør gjelde for flere enn den foreslåtte målgruppen. Det foreslås blant annet at også personer med kollektiv beskyttelse og arbeidsinnvandrere bør omfattes, for å unngå ulik behandling basert på oppholdsgrunnlag. *Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid* uttaler:

Dersom en slik erklæring skal innføres, bør den prinsipielt gjelde for alle tilflyttede, inkludert arbeidsinnvandrere og andre nye innvandrere som ikke deltar i introduksjonsprogrammet, for å unngå ulik behandling av mennesker basert på oppholdsgrunnlag.

5.3 Signering

I underkant av ti høringsinstanser uttalte seg særskilt om når integreringserklæringen bør undertegnes. Flertallet av disse anbefaler at signering ikke skjer ved oppstart av introduksjonsprogrammet, men først når deltakeren har fått grunnleggende opplæring og har forutsetninger for å forstå innholdet. *Trondheim kommune* mener for eksempel at signering bør komme etter opplæring i livsmestring og foreldreveiledning. Også *Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid*, *Kirkens Bymisjon*, *KS*, *Utdanningsforbundet* og *Vadsø kommune v/ Senter for læring og integrering* støtter en senere signering. De begrunner dette med behovet for informert samtykke, reell språk- og kontekstforståelse og hensynet til etikk og rettsikkerhet. Utdanningsforbundet viser særlig til at det kan være uetisk og oppfattes som diskriminerende å kreve signatur før deltakerne har fått nødvendig innsikt i norske samfunnsforhold og verdier.

Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid viser til at mange deltakere er i en krevende etableringsfase ved ankomst, og uttaler:

Mange deltakere ankommer direkte fra utlandet, gjerne som kvoteflyktninger eller gjennom familiegjennforening, og befinner seg i en krevende etableringsfase. Denne perioden er preget av en rekke praktiske gjøremål som for eksempel helseoppfølging, skolestart for barn og karriereveiledning mm. Rent faglig vurderes det som lite sannsynlig at deltakerne på dette tidspunktet har tilstrekkelige språklige, kulturelle og kontekstuelle forutsetninger for å ta inn over seg innholdet i en slik integre-

ringserklæring og konsekvensene av å undertegne den. Forståelse av norske samfunnsverdier og regelverk krever en prosess over tid, snarere enn en signatur i en hektisk ankomstfase.

KS peker i tillegg på at teksten i erklæringen kan skape misforståelser om klageadgang, mens *Vadsø kommune v/ Senter for læring og integrering* fremhever at sentrale begreper som «demokratiske prosesser», «frihet til å være den man er» og «god omsorg» fremstår som abstrakte uten forutgående opplæring.

Et mindretall foreslår en alternativ løsning. *Insiro* anbefaler at undertegning knyttes til innvilgelse av oppholdstillatelse, enten det gjelder asyl, familieinnvandring eller kvoteflyktninger. *Insiro* mener dette vil gi tydeligere statlig forankring, redusere inntrykket av et kommunalt kontrolltiltak og styrke både motivasjon og eierskap hos deltakerne. *KS* uttrykker en tilsvarende vurdering, og uttaler:

Dersom tiltaket blir gjennomført, vil en bedre mulighet antakelig være at erklæringen hjemles i utlendingsloven og knyttes opp mot den enkeltes vedtak om oppholdstillatelse. Med en slik modell vil man også kunne nå en bredere gruppe av innvandrerbefolkningen, som vi oppfatter at departementet ønsker. Samtidig vil problematikken knyttet til kommunenes ansvar etter integreringsloven opp mot forhold som ligger utenfor kommunenes myndighetsområde, bortfalle.

Samlet sett peker innspillene mot to hovedalternativer: enten signering etter sentrale opplæringsmoduler i introduksjonsprogrammet, eller signering i forbindelse med vedtak om oppholdstillatelse i utlendingsforvaltningen.

5.4 Innhold

I underkant av 30 høringsinstanser har innspill til selve innholdet i integreringserklæringen. I overkant av 20 instanser støtter innretningen forutsatt endringer og presiseringer i språk, struktur og balanse, mens enkelte instanser er kritiske til virkemiddelet eller innholdet slik det foreligger. Blant dem som støtter innholdet i erklæringen med endringer er blant andre *IMDi*, *UDI*, *AVdir*, *HK-dir*, *Bergen kommune*, *Elverum kommune*, *Heim kommune*, *Oslo kommune*, *Skien kommune*, *Sortland kommune*, *Insiro*, *Internasjonal helse- og*

sosialgruppe (IHSG), Kirkens Bymisjon og LIN – Likestilling og Inkludering og Nettverk.

Det har også kommet innspill om at det må vurderes behov for oversettelser og bruk av tolk, samt veiledningsmateriell for å sikre reell forståelse og lik praktisering på tvers av kommuner. *Grimstad* kommune understreker:

[...] all informasjon som gis til nyankomne flyktninger [...] må formidles på et språk og i en form som sikrer faktisk forståelse.

Flere peker samtidig på at enkelte formuleringer forutsetter opplæring før signering for å fungere etter hensikten, og anbefaler derfor at erklæringen ledsages av et tydelig pedagogisk opplegg der begreper i erklæringen forklares i kontekst.

Mange instanser etterlyser en tydeligere balanse mellom plikter og rettigheter og en mer gjensidig utforming. *Insiro, Kirkens Bymisjon, LIN – Likestilling, Inkludering og Nettverk* og *Mennesker i Limbo Bergen* fremhever at kommunens og statens ansvar og deltakernes rettigheter bør synliggjøres i dokumentet, ikke bare deltakernes plikter, og at erklæringen må oppleves som et informasjon- og veiledningsverktøy snarere enn et rent kontrolltiltak. Kirkens Bymisjon formulerer dette slik:

Når denne gjensidigheten tones ned, kan det bidra til en opplevelse av at ansvaret for integrering i større grad plasseres på individet alene.

Blant instansene som er kritiske til innholdet slik det er utformet, peker *Antirasistisk senter, MiRA-senteret, Utdanningsforbundet og Mennesker i Limbo Bergen* på risiko for at erklæringen kan fremstå ensidig og stigmatiserende, ha begrenset pedagogisk effekt ved tidlig signering og i for liten grad adressere strukturelle barrierer for integrering, som diskriminering, helseutfordringer, språk og traumer. Antirasistisk senter uttaler:

Dette kan underbygge en forestilling om at mennesker som kommer til Norge i utgangspunktet ikke forstår eller respekterer slike grunnleggende normer [...] og bidrar til å legitimere fordommer og rasisme.

Utdanningsforbundet fremhever at forståelse av demokrati, rettigheter og plikter utvikles best gjennom undervisning, dialog og deltakelse over tid.

Oppsummert viser høringen bred støtte til målet med innholdet i erklæringen, kombinert med et klart ønske om språklige, strukturelle og pedagogiske justeringer for å sikre reell forståelse, rettighetsbalanse og lik praktisering. Et mindretall fraråder innretningen slik den foreligger, av hensyn til faren for stigmatisering og manglende adressering av strukturelle barrierer.

5.5 Sanksjoner

Om lag 35 høringsinstanser uttalte seg om sanksjoner direkte knyttet til brudd på integreringserklæringen, eller til det å ikke undertegne den. Om lag 15 høringsinstanser fraråder å innføre slike sanksjoner. Et mindretall på fire instanser støtter sanksjoner, mens en relativt stor gruppe på om lag 15 instanser gir nyanserte eller betingede innspill.

Blant instansene som uttrykkelig ikke støtter nye sanksjoner, er blant andre *AVdir, HK-dir, Statsforvalteren i Vestland, Oslo kommune, Trondheim kommune, Ullensvang kommune v/ Verksemd for inkludering, Oppdal kommune, Fauske kommune, Vadsø kommune v/ Senter for læring og integrering, International Organization for Migration, MiRA-senteret og Antirasistisk senter*. Disse instansene viser særlig til at dagens regelverk allerede gir tilstrekkelige reaksjonsmuligheter. Manglende deltakelse kan møtes med trekk i introduksjonsstønaden og midlertidig stans etter integreringsloven, mens mer alvorlige forhold som vold eller negativ sosial kontroll håndteres av annet regelverk, blant annet straffeloven og barnevernslovgivningen.

Flere av instansene som ikke støtter nye sanksjoner, peker på hensyn til rettssikkerhet og forholdsmessighet og mener det vil være vanskelig å definere, dokumentere og etterprøve «verdi-brudd» på en måte som sikrer likebehandling. *International Organization for Migration* uttaler blant annet at rettigheter, beskyttelse og tilgang til tjenester ikke kan gjøres betinget av etterlevelse av erklæringen.

Det vises også til risiko for problemflytting til økonomisk sosialhjelp dersom økonomiske sanksjoner innføres, mulige negative konsekvenser for barn og økt administrativ belastning for kommunene. Blant annet uttaler *AVdir*:

Dersom det skal innføres flere sanksjoner bør konsekvensene av dette utredes nærmere og forholdet mellom sosiale tjenester og konsekvensene ved brudd på integreringserklæringen må være tydelig regulert.

HK-dir viser til sine innspill om deltakernes forutsetninger for å forstå innholdet på tidspunkt erklæringen skal signeres og uttaler videre:

HK-dir vurderer at mulighetene som finnes for sanksjoner i dagens lovverk er tilstrekkelig. Å innføre ytterligere sanksjoner for brudd på erklæringens punkter eller på manglende underskrift vil kunne medføre behov for mer kontroll. Dersom kommunene tillegges en slik kontrollfunksjon, kan det øke den administrative byrden.

Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid viser til at flere kommuner i forumet ser store faglige, etiske og praktiske utfordringer ved å knytte økonomiske sanksjoner eller utestengelse fra programmet til erklæringen. Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid uttaler:

Dersom deltakere nektes adgang til programmet eller trekkes i stønad, kan konsekvensen bli at flere mottar sosialhjelp fremfor å delta i introduksjonsprogrammet. Dette vil være svært uheldig både for integreringen og samfunnsøkonomien og samtidig øke risikoen for utenforskap. Det er nettopp de som vegrer seg for innholdet i erklæringen som har størst behov for kurs i livsmestring, foreldreveiledning og samfunnskunnskap for å oppnå varig tilhørighet. Videre er det uklart hvordan sanksjoner vil slå ut for barnefamilier som har rett på sosialhjelp, og hvorvidt man risikerer å ramme uskyldige familiemedlemmer dersom én i familien nekter å signere på erklæringen. Ulik praktisering av skjønn i kommunene er også en bekymring. Trekk i stønad fremstår som veldig vanskelig å håndheve i praksis.

Flere instanser, blant andre *Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid*, kommer med innspill som ikke går inn for nye sanksjoner, men som klargjør bruken av dagens virkemidler. Flere peker på at manglende signering i seg selv ikke bør stanse deltakelse i programmet. *IMDi* uttaler at forholdet kan inngå i en helhetsvurdering ved midlertidig stans etter integreringsloven § 18, dersom vilkårene ellers er oppfylt.

Enkelte instanser som ikke eksplisitt uttrykker støtte til at det innføres egne sanksjoner, løfter at gjentatte eller alvorlige brudd kan vurderes i sammenheng med oppholds- og statsborgerløpet, forutsatt strenge rettssikkerhetsgarantier.

Blant instansene som eksplisitt uttrykker støtte til sanksjoner, er *Nore og Uvdal kommune*,

Drangedal kommune og *Sortland kommune*. De mener blant annet at erklæringen vil få begrenset virkning uten tydelige konsekvenser. Drangedal kommune mener det kan være hensiktsmessig at manglende oppfyllelse får konsekvenser, men at dette bør være gjenstand for lokal, skjønnsmessig vurdering. Nore og Uvdal kommune mener det bør knyttes nasjonale kriterier til sanksjonene, som fravær, progresjon og måloppnåelse, og at sanksjonene bør være økonomiske.

KS påpeker at dersom det ikke knyttes noen form for sanksjoner til manglende etterlevelse eller signering av erklæringen, er risikoen større for at dokumentet får mindre av den ønskede virkningen. KS konkluderer imidlertid med at det neppe bør innføres konsekvenser ved brudd eller manglende etterlevelse av den foreslåtte erklæringen, så lenge det forutsettes at det skal være kommunens ansvar å sørge for inngåelse av erklæringen og oppfølging og iverksetting av sanksjoner. KS uttaler:

Siden mangel på konsekvenser trolig vil svekke virkningen av erklæringen, underbygger dette at erklæringen vil kunne oppfattes som et unødvendig dokument, som i så fall ikke bør innføres i sin nåværende form.

6 Departementets vurdering

6.1 Overordnet

Departementet opprettholder vurderingen om at nyankomne flyktninger og deres familiegjeforente skal signere en erklæring som tydeliggjør vilje til selvforsørgelse og respekt for grunnleggende verdier i det norske samfunnet. Departementet foreslår derfor å innføre en plikt i integreringsloven for deltakere i introduksjonsprogrammet til å signere en integreringserklæring. Departementet mener at høringen understøtter at tidlig og tydelig informasjon om rettigheter, plikter og forventninger er viktig, og dette taler for å innføre en slik erklæring.

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser, blant andre KS, uttrykker tvil om erklæringen vil ha vesentlig effekt på integrering i form av overgang til arbeid eller utdanning. Departementet understreker at formålet med integreringserklæringen ikke er å etablere et nytt styringsverktøy for kvalifiseringsløpet, men å gi tydelig og enhetlig informasjon om grunnleggende rettigheter, plikter og forventninger tidlig i integreringsløpet. Erklæringen kommer i tillegg til eksisterende lærings- og dialogarenaer og erstatter

dagens integreringskontrakt. Høringen viser bred støtte til behovet for klar forventningsavklaring tidlig i programmet, også blant instanser som er kritiske til forslaget. Departementet mener derfor at erklæringen har en naturlig plass i integreringsløpet som et pedagogisk og informerende tillegg til løpet. Den er ikke ment å erstatte livsmestrings- og samfunnskunnskapsmodulene, men å tydeliggjøre det rettslige og verdimessige grunnlaget for deltakelse i programmet. Erklæringen skal fungere som en rammesettende og forpliktende introduksjon til norske samfunnsverdier, ikke som et pedagogisk hovedverktøy. Departementet mener derfor at erklæringen og dagens opplæring i introduksjonsprogrammet vil utfylle hverandre.

Flere høringsinstanser viser til prinsipielle spørsmål om forholdet mellom staten og individet, og om hvor langt myndighetene bør gå i å be om skriftlig tilslutning til verdier. Departementet understreker at erklæringen ikke etablerer nye plikter og ikke begrenser yrings- eller handlingsfriheten. Den innebærer ingen vurdering av innvandreres «verdisett», men gjengir sentrale prinsipper og verdier nedfelt i norsk lov, og som allerede formidles gjennom opplæringen i norsk og samfunnskunnskap og kurs i livsmestring. Departementet vurderer at erklæringen ligger godt innenfor gjeldende menneskerettslige forpliktelser, inkludert retten til å ytre seg fritt og kritisere myndigheter. Erklæringen påvirker heller ikke tilgangen til velferdstjenester, utover de pliktene som allerede følger av regelverket om deltakelse i introduksjonsprogrammet.

Departementet deler høringsinstansenes syn på at forståelse av verdier og normer utvikles best gjennom opplæring, dialog og refleksjon. Nettopp derfor er erklæringen ikke foreslått som et kontrolltiltak, men som et støtteverktøy i et kvalifiseringsløp der læring skjer over tid. Erklæringen skal ikke erstatte den løpende pedagogiske dialogen i introduksjonsprogrammet, men bidra til å gi en tydelig ramme ved starten av introduksjonsprogrammet.

Departementet har vurdert om en integreringserklæring skal erstatte eller innarbeides i dagens integreringskontrakt etter integreringsloven § 16. Dagens integreringskontrakt angir kommunens og deltakerens gjensidige forpliktelser. Integreringskontrakten er formulert som en gjensidig forpliktende kontrakt, men den har ikke selvstendig rettsvirkning, ettersom rettigheter og plikter i introduksjonsprogrammet følger direkte av loven. Kontrakten fungerer kun som et pedagogisk og administrativt verktøy for å konkretisere rettene og pliktene. Dette taler for at den erstattes av en integreringserklæring. Til forskjell fra kontrakter, skaper ikke en

erklæring gjensidige forpliktelser. Den er ensidig, men kan likevel utløse rettsvirkninger for den som avgir den. Nyankomne flyktninger vil ha plikt til å signere integreringserklæringen. Med departementets forslag vil ikke kommunene lenger ha plikt til å signere en kontrakt som angir kommunens forpliktelser overfor deltakeren. Men kommunens plikter følger av lovverket, og består uavhengig av integreringskontrakten. Departementet vurderer at det ikke er nødvendig at kommunen signerer et eget dokument som bekrefter disse eksisterende forpliktelsene.

Departementet vil gjennomføre en evaluering etter innføring av integreringserklæringen, for å sikre at ordningen fungerer etter hensikten og ikke får utilsiktede virkninger.

6.2 Målgruppe

Departementet foreslår at integreringserklæringen erstatter dagens integreringskontrakt, og at målgruppen videreføres. Det innebærer at erklæringen skal signeres av deltakere i introduksjonsprogrammet, som i hovedsak er nyankomne flyktninger og deres eventuelle ektefeller eller sambore. Barn og personer over 55 år omfattes ikke av plikten, siden retten og plikten til å delta i introduksjonsprogrammet gjelder for aldersgruppen 18 til 55 år. Stortinget vedtok i 2025 å utvide målgruppen til og med 60 år, men dette trer først i kraft når ankomstene og kapasiteten i kommunene er normalisert. Når endringen trer i kraft, vil også personer mellom 55 og 60 år ha plikt til å undertegne erklæringen. Enkelte høringsinstanser peker på at personer med midlertidig kollektiv beskyttelse ikke vil være omfattet. Departementet viser til at de fleste av de midlertidige reglene i § 37 c ble opphevet 1. januar 2026, og personer med kollektiv beskyttelse vil dermed ha samme plikt som andre deltakere til å signere integreringserklæringen.

Enkelte høringsinstanser, blant andre Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid, stiller spørsmål ved om en erklæring kun for flyktninger er forenlig med likebehandlingsprinsippet. Departementet vil understreke at integreringserklæringen er knyttet til integreringsloven og dermed til deltakelse i et særskilt kvalifiseringsprogram. Flyktninger og enkelte familiegjenforente har rett og plikt til programmet og mottar økonomisk støtte for å delta. Departementet vurderer derfor at det overfor denne gruppen er relevant å stille særskilte plikter knyttet til programdeltakelsen. Siden det ikke knyttes sanksjoner til manglende signering, aktualiseres ikke spørsmål om tiltakets forholdsmessighet.

Regjeringen vil vurdere å komme tilbake til Stortinget med forslag om at en bredere målgruppe enn den som foreslås nå, skal signere erklæringen, etter modell fra den danske oppholds- og selvforsørgelseserklæringen.

6.3 Signering

Når det gjelder tidspunktet for signering, foreslo departementet i høringsnotatet at dette skjer samtidig med utarbeidelsen av integreringsplanen etter § 15. Enkelte høringsinstanser foreslår senere signering. Departementet fastholder likevel signering ved oppstart i introduksjonsprogrammet, jf. forslag til § 16 første ledd. Departementet begrunner dette i behovet for fremdrift og sammenheng mellom plan, tiltak og forventninger, forutsigbarhet og lik praksis, og fordi kommunene allerede har etablert rutiner for signering av integreringskontrakt på dette tidspunktet.

Departementet har merket seg innspillene fra enkelte høringsinstanser om å knytte signeringen av integreringserklæringen til innvilgelse av oppholdstillatelse. Blant annet mener KS og Insiro at erklæringen bør knyttes til utlendingsforvaltningen, og at en plassering i integreringsloven kan skape uklarhet om kommunenes ansvar, særlig når innholdet berører forhold som ligger utenfor kommunenes myndighetsområde.

Departementet vurderer likevel integreringsloven som det mest hensiktsmessige hjemmelsgrunnlaget. Erklæringen skal understøtte mål og aktiviteter i introduksjonsprogrammet, som kommunene allerede har ansvar for å tilrettelegge for og følge opp. Erklæringen etablerer ikke nye rettsvirkninger, men tydeliggjør rettigheter og plikter som allerede følger av lovverket. Det pålegges ikke kommunene å håndheve nye statlige krav; brudd på erklæringens innhold skal fortsatt vurderes etter gjeldende bestemmelser om fravær og deltakelse i programmet, og alvorlige forhold håndteres etter andre regelverk. Departementet vurderer at dette avklarer skillet mellom statlige og kommunale ansvarsområder og imøtekommer KS sin bekymring.

Oppsummert vurderer departementet at koblingen til integreringsplanen gir best sammenheng mellom forventninger, oppfølging og tiltak, og at den sikrer et enhetlig kommunalt ansvar i første fase av integreringsløpet.

6.4 Innhold

Departementet foreslår at hovedelementene i dagens integreringskontrakt tas inn i integrerings-

erklæringen. Integreringserklæringen skal tydeliggjøre hva norske myndigheter forventer av en deltaker i introduksjonsprogrammet, og hvilke forpliktelser den enkelte har til å ta del i arbeids- og samfunnslivet og bli integrert og selvforsørget. Videre skal deltakere i introduksjonsprogrammet anerkjenne at alle, uavhengig av kjønn, har like rettigheter til utdanning, arbeid og demokratiske prosesser, at alle har rett til frihet og trygghet, og at retten til å bestemme over eget liv er grunnleggende.

Erklæringen skal også tydeliggjøre hvilket ansvar som følger med det å være forelder i Norge, inkludert ansvar for omsorg, forsørgelse og å legge til rette for barnets utdanning og utvikling. I tillegg skal erklæringen gjøre det klart at brudd på norsk lov kan medføre straff eller andre reaksjoner etter relevant regelverk.

Gjennom påfølgende opplæring, blant annet i samfunnskunnskap, kurs i livsmestring og foreldreveiledning, vil innholdet i erklæringen bli utdypet og gjentatt, noe som vil bidra til å sikre forståelse av erklæringens innhold.

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser etterlyser mer klarspråk og bedre struktur. Departementet vil derfor dele opp og forenkle integreringserklæringen, og sørge for at sentrale begreper forklares i tilhørende veiledning.

Høringen viser at enkelte formuleringer kan skape misforståelser om klageadgang. Departementet vil derfor presisere i veiledningen at erklæringen ikke er et enkeltvedtak, mens vedtak etter andre deler av regelverket, for eksempel om trekk i introduksjonsstønad, kan påklages. For å sikre lik praksis og redusert administrativ belastning, vil det utarbeides nasjonale føringer og materiell som kommunene skal benytte.

En felles nasjonal mal for erklæringen vil sikre at alle deltakere får samme informasjon og forpliktelser. En erklæring formulert i klart og tilgjengelig språk vil også gjøre det lettere for deltakere med begrensede norskferdigheter å forstå hva de forplikter seg til. En felles mal vil også redusere de administrative konsekvensene for kommunene, som ikke vil få ansvar for skjønnsmessig tolkning av erklæringen. Kommunens rolle skal begrense seg til å gi informasjon og sikre at signering gjennomføres etter en forsvarlig prosess, samt å følge opp innholdet pedagogisk gjennom introduksjonsprogrammet. Departementet vil gi IMDi i oppdrag å utarbeide en nasjonal veileder med sjekkliste til bruk i kommunene, inkludert anbefalt tidsbruk, begrepsforklaringer og spørsmål-og-svar. Kommunene vil også bli oppfordret til å bruke tolk.

Departementet går bort fra forslaget i høringsnotatet om å regulere innholdet i integreringserklæringen detaljert i loven. Departementet foreslår i stedet å regulere på et overordnet nivå i loven § 16 andre ledd at erklæringen skal synliggjøre deltakerens forpliktelser som deltaker i introduksjonsprogrammet, samt sentrale plikter og rettigheter som gjelder for personer som bor i Norge. Siden erklæringen ikke innfører nye forpliktelser, men sammenfatter og tydeliggjør allerede gjeldende regler, mener departementet det er mer hensiktsmessig at det nærmere innholdet reguleres i forskrift fremfor i lov. Departementet foreslår derfor at det fastsettes en forskriftshjemmel i loven § 16 tredje ledd. Integreringsfeltet er dynamisk, og erfaringer fra praksis og evalueringer kan tilsa behov for løpende justeringer i hvordan sentrale budskap formidles. Departementet legger også vekt på at erklæringens karakter tilsier en viss detaljering, blant annet når det gjelder språkbruk, struktur og hvordan informasjonen best kan formidles til ulike deltakergrupper. Departementet vurderer at en forskriftshjemmel vil muliggjøre en hensiktsmessig balanse mellom lovens overordnede rammer og en fleksibel og praktisk utforming av innholdet i erklæringen.

6.5 Sanksjoner

På bakgrunn av høringsinnspillene mener departementet at det ikke bør innføres egne sanksjoner og at eksisterende regelverk bør danne ramme for reaksjoner ved brudd på plikter integreringserklæringen informerer om. Integreringsloven regulerer konsekvensene av fravær og manglende deltakelse gjennom trekk og stans i introduksjonsstøtten, mens forhold som vold og alvorlige former for negativ sosial kontroll omfattes av annet regelverk, blant annet straffeloven og barnevernslovgivningen.

Departementet har i vurderingen lagt vekt på at flertallet av høringsinstansene som uttaler seg om dette, fraråder å innføre egne sanksjoner knyttet til brudd på integreringserklæringen. Det vises til at gjeldende regelverk allerede gir tilstrekkelige reaksjonsmuligheter, og at ytterligere sanksjoner vil kunne gi utfordringer knyttet til rettsikkerhet, forholdsmessighet og praktisk håndtering. Flere instanser peker på risiko for utilsiktede konsekvenser, herunder økt overgang til økonomisk sosialhjelp og negative virkninger for barn. HK-dir, KS og flere kommuner fremhever at nye sanksjoner vil medføre økt kontrollbehov og en betydelig administrativ belastning for kom-

munene. Det pekes også på at innføring av særskilte sanksjoner vil kunne skape større utfordringer enn det som søkes løst.

Departementet foreslår derfor heller å tydeliggjøre forventningene og henvise til reaksjoner som følger av gjeldende regler. Departementet vurderer at denne avklaringen reduserer den kommunale byrden og er i tråd med innspill fra flere av høringsinstansene om forholdsmessighet ved tiltaket og forvaltningsrettslige prinsipper.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Om lag tolv høringsinstanser har uttalt seg særskilt om de økonomiske og administrative virkningene av å erstatte integreringskontrakten med en integreringserklæring. Flere kommuner og faginstanser forventer økt ressursbruk til tolking, oversettelser, systematisk gjennomgang og oppfølging. De mener at departementets vurdering om at tiltaket kan gjennomføres innenfor dagens rammer, ikke fullt ut treffer situasjonen i kommunene. *Bergen kommune* og *Skien kommune* viser til at grundigere gjennomgang med tolk vil kreve mer tid og høyere kostnader enn i dag. *HK-dir* og *IMDi* vurderer også at arbeidet med å sikre reell forståelse er mer omfattende enn skissert, og anbefaler autoriserte oversettelser og standardisert bruk av tolk. *Utdanningsforbundet* understreker at tolking er nødvendig, men ikke alltid tilstrekkelig for forståelsen av begreper, og at lærere ikke bør gis kontrolloppgaver som kan svekke tillitsrelasjonen til elevene. *Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid* advarer mot at kommunene får ansvar for å tolke og håndtere brudd på erklæringen, og etterlyser nasjonale maler på alle relevante språk for å redusere lokale kostnader. *Insiro* peker på at nye oppgaver må følges av tilstrekkelig finansiering.

Departementet viser til at det ikke foreslås å innføre egne sanksjoner. Reaksjoner ved fravær eller manglende deltakelse følger fortsatt av gjeldende regler i integreringsloven, og alvorlige forhold reguleres av annet regelverk. Denne avklaringen imøtekommer deler av bekymringene om en ny kommunal kontroll- og sanksjonsbyrde. Samtidig fastholder flere instanser at det uansett vil påløpe merkostnader knyttet til det å sørge for reell forståelse av erklæringen, særlig til tolk, oversettelser og nødvendig tid til strukturert gjennomgang. Departementet vil gi IMDi i oppdrag å sørge for autoriserte oversettelser, tydelig veiledning og standardiserte rutiner og vurderer at

dette vil redusere de økonomiske og administrative konsekvensene av endringen.

Noen høringsinstanser viser til mulige gevinster ved en kort, tydelig og standardisert erklæring. *Sør-Varanger kommune v/Kirkenes flyktning- og kompetanseenhet* støtter innføringen forutsatt klart språk, nasjonal mal og tydelig krav om tolk som premiss for at ordningen skal fungere. *Østfold fylkeskommune* forventer noe høyere ressursbruk enn ved dagens ordning, men vurderer dette som en investering i bedre oppstart og økt effekt av øvrige tiltak, som livsmestring og foreldreveiledning. *Internasjonal helse- og sosialgruppe (IHSG)* peker på at mislykket integrering har betydelige samfunnsøkonomiske kostnader, og at en godt utformet erklæring kan være et virkemiddel for bedre ressursutnyttelse over tid.

Samlet viser høringen at fraværet av nye sanksjoner reduserer risikoen for en uforholdsmessig kontroll- og sanksjonsbyrde i kommunene, men at det fortsatt må påregnes moderate merutgifter til tolking og strukturert gjennomgang ved oppstart. Samtidig peker flere innspill på at slike kostnader kan dempes gjennom nasjonale maler, autoriserte oversettelser, tydelig veiledning og standardiserte rutiner. Det fremheves også at kostnadene over tid kan motvirkes av en mer forutsigbar oppstart og bedre måloppnåelse i programmet. Departementet understreker at kommunene allerede i dag bruker ressurser på inngåelse av dagens integreringskontrakt, herunder tolking og gjennomgang av kontraktens innhold. Som nevnt over, vil IMDi få i oppdrag å sørge for autoriserte oversettelser, tydelig veiledning og standardiserte rutiner.

Departementet vurderer på denne bakgrunnen at det samlet sett ikke vil oppstå merutgifter for kommunene som følge av moderate økte utgifter til tolk, og at lovendringen kan dekkes innenfor dagens nivå på integreringstilskuddet. Integreringstilskuddet skal gi en rimelig dekning av kommunenes gjennomsnittlige merutgifter til bosettings-, kvalifiserings- og integreringsarbeidet i bosettingsåret og de fire neste årene. Eventuelle endringer i kommunenes utgifter vil fanges opp i beregningsutvalgets årlige kartlegginger.

ringserklæring. Signering av integreringserklæringen er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages. Vedtak som fattes etter integreringsloven, eksempelvis trekk eller stans av introduksjonsstønad, kan påklages etter de vanlige klage-reglene i loven. Integreringserklæringen erstatter dagens integreringskontrakt som er regulert i nåværende § 16.

Etter *første ledd* skal erklæringen signeres i forbindelse med at integreringsplanen etter § 15 utarbeides. Formålet med tidspunktet er å sikre at deltakeren tidlig i programmet får tydelig informasjon om sine forpliktelser og forventningene som gjelder i integreringsløpet. Signeringen samordnes med den etablerte praksisen for inngåelse av integreringskontrakt og skal bidra til sammenheng mellom planlegging av programmet og deltakerens ansvar for å følge opp målene og elementene i integreringsplanen.

Andre ledd fastsetter at integreringserklæringen skal angi deltakerens forpliktelser som deltaker i introduksjonsprogrammet, og sentrale plikter og rettigheter som gjelder for personer som bor i Norge. Erklæringen er et pedagogisk og informasjonsrettet virkemiddel som skal tydeliggjøre deltakerens overordnede ansvar. Bestemmelsen innebærer ikke at erklæringen etablerer nye rettigheter eller plikter utover det som følger av loven for øvrig eller annet lovverk.

Tredje ledd fastsetter at departementet kan gi forskrift om innholdet i integreringserklæringen. Det kan i forskrift blant annet gis nærmere informasjon om deltakerens plikt til å følge opp målene og elementene i integreringsplanen. Det kan også gis informasjon om grunnleggende plikter og rettigheter som gjelder for personer som bor i Norge, blant annet personlig frihet, selvbestemmelse, likestilling, foreldreansvar og at brudd på norsk lov kan medføre straffeansvar. I tillegg kan det fastsettes bestemmelser om hvilken informasjon erklæringen skal gi om forventninger som kan utledes av lovverket, som for eksempel forventningen om at deltakere i introduksjonsprogrammet skal arbeide for å bli selvforsørget gjennom arbeid eller utdanning.

Ikrafttredelse og overgangsregler

Lovendringene trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Ordningen med integreringserklæring gjelder for deltakere som får utarbeidet integreringsplan etter at lovendringene trer i kraft.

8 Merknader til lovforslaget

Til § 16

Paragrafen regulerer plikten for deltakere i introduksjonsprogrammet til å undertegne en integre-

Endringer i integreringsloven (integreringserklæring)

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i integreringsloven (integreringserklæring).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i integreringsloven (integreringserklæring) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i integreringsloven (integreringserklæring)

I

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid skal § 16 lyde:

§ 16 Integreringserklæring

Deltageren skal signere en integreringserklæring i forbindelse med at det utarbeides en integreringsplan etter § 15.

Integreringserklæringen skal angi deltagerens forpliktelser som deltager i introduksjonsprogram-

met, og sentrale plikter og rettigheter som gjelder for personer som bor i Norge.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i integreringserklæringen.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer, og gjelder for deltagere som får utarbeidet integreringsplan etter at lovendringene trer i kraft.
